

Čís. 5403.

Mezinárodní železniční doprava.

Předepsala-li cizozemská dráha přeplatky v cizozemské měně, lze se domáhati na tuzemské dráze vrácení přeplatku pouze v oné cizozemské měně, třebaž byl přeplatek zaplacen v měně tuzemské.

Byl-li přeplatek předepsán roku 1921 v německých markách, lze se přece vzhledem ke katastrofálnímu poklesu německé marky domáhati na tuzemské dráze vrácení přeplatku v Kč a to dle kursu ke dni reklamace.

(Rozh. ze dne 29. října 1925, Rv I 1047/25.)

Žalující, tuzemská firma, zaslala v listopadu 1921 zboží do Holandska a bylo jí říšsko-německou dráhou vypočítáno na dovozném více o 9081·64 marek, než mělo býti vypočítáno. Přeplatek reklamovala žalobkyně dne 16. června 1922. Když byla reklamace v dubnu 1924 vyřízena zamítavě, žalovala žalobkyně československý železniční erár o vrácení přeplatku v Kč, dle kursu ze dne 14. listopadu 1921, kdy přeplatek zapravila. **O b a n i ž š í s o u d y** uznaly podle žaloby.

N e j v y š š í s o u d zrušil k dovolání žalované rozsudky obou nižších soudů a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Žalovaná strana napadá rozsudek odvolacího soudu jenom z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Zásadně nelze jejím vývodům upříti oprávněnosti. Žaloba jest ryzí žalobou z nákladní smlouvy a opírá se o čl. 12 mezinárodní Bernské úmluvy. Jen jako taková mohla býti podle čl. 27 m. ú. podána proti československé státní železniční správě, ačkoliv nikoliv tato, nýbrž německé dráhy předepsaly a vybraly přeplatek na dovozném, o jehož vrácení se žaluje. Československé dráhy nezavinily škodu žalující strany a neobohatily se na její úkor. Předepsáno a vybráno bylo 23.278·92 M., mělo býti předepsáno pouze 14.197·33 M., přeplaceno bylo 9.081·64 M. Podle čl. 12 m. ú. má strana právo na vrácení tohoto přeplatku, nemá však dalších nároku. Jmenovitě nemá nároku ani na náhradu škody ani na vrácení vnitřní hodnoty vybraného přeplatku. Proto nemůže strana požadovati vrácení přeplatku v jiné měně, než ve které byl předepsán; nahodilý pokles hodnoty peněz jde na její účet. Vylučujíc nárok strany na náhradu škody, vylučuje mezinárodní úmluva i zavinění železnice a obmyslnost její držby, ukládajíc jí pouze vrácení přeplatku, sprostňuje ji každého dalšího ručení. Žalující strana poukazuje na to, že neplatila markami, nýbrž československými korunami. To ovšem nebylo její povinností, nýbrž právem, a nebyly tím zákonné závazky železnice změněny neb rozšířeny. Podle čl. 336 obch. zák. a § 1413 obč. zák. byla žalující strana oprávněna platiti efektivně v markách. I když platila československými korunami dle denního kursu, k če-

muž měla právo dle druhého odstavce čl. 336 obch. zák., bylo placení přece jen placením pohledávky splatné v markách (§ 1412 obč. zák.) a nebyly jím změněny ani obsah, ani vnitřní podstata ani měna placené pohledávky. Zapláceno, nebo-li — jak se § 70 žel. dopr. ř. a čl. 12 m. ú. vyjadřují — vybráno, bylo 9081·64 M., a jen tento neprávem předepsaný a zaplacený peníz jest železnice povinna vrátiti. Kdyby byla žalující strana podle čl. 27 m. ú. požadovala vrácení přeplatku přímo na německé železnici, jež jej předepsala a přijala, nebylo by o tom vůbec pochyby. Reklamováním u železnice československé nebyl závazek nijak změněn. Přes to nelze vyhověti návrhu žalovaného eráru, aby žaloba byla zamítnuta, poněvadž, požaduje vrácení přeplatku v československých korunách, požaduje něco, nač nemá práva. Nelze přehlédnouti, že vnitřní hodnota německé marky od zaplacení přeplatku v listopadu 1921 do vyřízení reklamace v dubnu 1924 poklesla tak, že ředitelství státních drah upustilo pro nepatrnost hodnoty přeplatku od jeho vyplacení, a útraty výplaty byly by patrně převyšovaly její hodnotu. Při takovém poklesu hodnoty bylo by vrácení přeplatku v markách hospodářsky nesmyslné a nemohlo by vůbec býti pokládáno za placení, neboť nebyla by jím druhé straně poskytnuta vůbec žádná hodnota. Stav nastalý katastrofálním poklesem německé marky rovná se nemožnosti placení v této měně, a dlužno jej po právní stránce tak posouditi. Podle § 1447 obč. zák. sproštuje nahodilá nemožnost plnění zavázanou stranu závazku, ale ukládá jí za povinnost, by nahradila, co přijala z důvodu tohoto závazku, takovým způsobem, by neměla zisku ze škody druhé strany. Tuto náhradu lze určití jenom v zákonné měně, proto jest žaloba na placení v československých korunách v tomto případě přes ustanovení čl. 12 m. ú. přece oprávněna. S rozhodnutími nižších soudů nelze souhlasiti pouze v tom, že odsoudily žalovanou stranu ku vrácení přeplatku v korunách československých podle kursu, jaký byl při placení dovozného. Správně bylo vzíti za základ rozhodnutí kurs v den reklamace, tedy ke dni 16. června 1922. Jestliže mezinárodní úmluva stejně jako československý železniční dopravní řád vylučují při vybrání vyššího dovozného na straně dráhy zavazování, nelze pokládati za to, že byla dráha v zavazování prodlení s vrácením přeplatku do té doby, než strana jej reklamuje. Žalující strana mohla podati reklamaci hned po placení, každý odklad jde na její účet a musí sama nésti jeho následky, jmenovitě i pokles kursu německé marky. Teprve dnem reklamace stal se vůči dráze nárok na vrácení přeplatku splatným (§§ 1417, 904 obč. zák.), a žalovaná dráha ocitla se neplacením v prodlení. Potřeba, by ohlášený nárok byl předem vyšetřen, jde na účet dráhy, strana nemůže jím býti ve svém právu na placení zkrácena. Prodlením v placení stala se dráha povinnou nahraditi žalující straně škodu jí tím způsobenou, ta pak nezáleží při poklesu dlužné měny jenom v nemožnosti použití jinde dlužného kapitálu, jež se nahraňuje úrokem z prodlení, nýbrž i v jeho znehodnocení. Pokles kursu jde proto ode dne reklamace na účet dráhy. Reklamací ustálila se vnitřní hodnota přeplatku v poměru k domácí měně, přepočítání marek na československé koruny mělo se státi podle kursu v den reklamace. Jelikož tento kurs nebyl zjištěn, nezbylo než zrušiti rozsudky nižších soudů a vrátiti rozepři prvnímu soudu ku doplnění řízení zjištěním kursu ke dni 16. června 1922 a novému rozhodnutí.